

YEMEK YEMENİN ÂDÂBÎ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmü alâ alâ hayri halkihî seyyidinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

لَا تَأْكُلُ مَتَكِّنًا وَلَا عَلَى غُرْبَالٍ وَلَا تَتَّخِذَنَّ مِنْ

الْمَسْجِدِ مُصَلًّى لَا تُصَلِّي إِلَّا فِيهِ وَلَا تَتَخَطَّى

رِقَابَ النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيَجْعَلَكَ اللَّهُ جِسْرًا

لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(كر. عن أبي الدرداء)

RE. 465/6 (Lâte'kül müttekien, ve lâalâgırbalin; ve lâ tettahızenne mine'l-mescidi musallen, lâ tusallî illâ fîhi; ve lâ tehutta rikâbe'n-nâsi yevme'l-cumuati, feyec'alüke'llâhu lehüm cisren yevme'l-kıyâmeti.)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri dünyanın ve âhiretin her türlü hayırlarına sizleri ve bizleri nâil eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadislerinden bir demet, feyz almamıza vesile olsun, sohbetimiz şereflesin diye okuyup izah etmek için burada toplanmış bulunuyoruz. Allah niyetlerimizi hâlis eylesin... Hâlis niyetlerimize göre ecr-i cezil ile cümlemizi mükâfatlandırısın...

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce, Peygamber SAS Hazretleri'ne sevgimizin, saygımızın, bağlılığımızın, ümmetliğimizin bir ifadesi olmak üzere, onun ruhuna ve cümle âlinin, ashabının, etbânının, ahbabının ruhlarına ayrı ayrı dereceleri üzere hediye olsun diye; sâir enbiyâ, mürselîn, evliyâullah ve mukarrabînin, bilhassa Ümmet-i Muhammed'in mürşidleri olan ulemâ-i muhakkıkîn, verese-i enbiyâ, sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyyemizin ruhlarına;

Ebû Bekr-i Sıddîk, Aliyy-i Murtazâ ve sair sahabeden (*rıdvanu'llâhi teâlâ aleyhim ecmaîn*) müteselsilen hocamız, üstadımız Muhammed Zahid Kotku Hazretleri'ne kadar güzerân eylemiş olan cümle din büyüklerimizin, alimlerimizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fethetmiş olan fatih ecdadımızın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; cümle hayrât u hasenât

sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp şu hadis dersini yapabildiğimiz caminin bânisinin, bu ana gelinceye kadar ayakta kalmasına sebep olmuş olan tamircilerinin ve içinden güzerân eylemiş olan imamların, hatiplerin, cemaatlerin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından bu hadisleri dinlemek üzere bu mescidde toplanmış bulunan siz vefalı kardeşlerimizin de ahirete intikal eylemiş olan cümle geçmişlerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye; yaşayan biz müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamıza ve Peygamber Efendimiz'in şefaatine ermemize vesile olsun diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı şerif okuyup öyle başlayalım!

.....

a. Mescidde Özel Yer Edinmeyin!

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:¹

لَا تَأْكُلُ مُتَكِنًا وَلَا عَلَى غُرْبَالٍ وَلَا تَتَّخِذَنَّ مِنَ
الْمَسْجِدِ مُصَلًّى لَا تُصَلِّي إِلَّا فِيهِ وَلَا تَتَخَطَّى
رِقَابَ النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيَجْعَلَكَ اللَّهُ جِسْرًا
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(كر. عن أبي الدرداء)

¹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLV, s.408; Ebü'd-Derdâ' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.263, no:40881; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVI, s.8, no:16064.

RE. 465/6 (*Lâ te'kül müttekien, ve lâ alâ gırbalin; ve lâ tettahızenne mine'l-mescidi musallen, lâ tusallî illâ fîhi; ve lâ tehutta rikâbe'n-nâsi yevme'l-cumuati, feyec'alüke'llâhu cisren lehüm yevme'l-kıyâmeti.*)

(*Lâ te'kül müttekien*) “Yan yatıp yaslanmış olarak yemek yeme!” Sofranın bir adabı var, kendini derle topla bakalım! Bir tarafa dayanmış, yaslanmış tarzda yemek yeme... (*Ve lâ alâ gırbâlin*) “Kalbur gibi bir şeyin üstüne oturarak da yeme!” O zamanlar için sandalye yok tabi.

Baş tarafta yemeğe saygı göstererek usûlü ile yemeyi emretmiş. Sonra buyuruyor ki:

(*Ve lâ tettahızenne mine'l-mescidi müsallen*) “Mescidde muayyen bir yer belleyip de orada namaz kılma!” (*Lâ tusallî illâ fîhi*) Hani başka bir yerde kılmaya gönlü razı olmuyor. İlle bir yer bellemiş, oraya gidecek; öyle şey yok. Mescidin her tarafı mescittir. Nerede yer bulursan orada kıl. “Yer belleyip de mescitte kendine özel yer edinme!” buyurmuş.

Bunların hepsi bir bakıma bir saplantıyı veyahut bir saygısızlığı ifade ediyor. Yaslanarak yemek yemek filan. Sonra buyurmuş ki:

(*Ve lâ tetehattâ rıkâbe'n-nâsi yevme'l-cumuati*) “Cuma gününde insanların omuzlarını adımlayıp adımlayıp, atlayıp geçme!”

Nasıl olur? Cuma günü saflar bağlanır. Arkadan birisi gelir, adamların omuzlarından atlaya atlaya öne kadar gelir. Peygamber SAS Efendimiz

bunu da yapmasını yasaklamış. Bu mevzuda başka hadîs-i şerifler de var.

Burada da arkasından şöyle izah ediyor: (*Feyec'aleke'llàhu cisren lehüm yevme'l-kıyâmeti*) “Ceza olarak, Allah da seni kıyamet gününde onlara köprü yapmasın!”

Senin onları köprü gibi yapıp da omuzlarından atladığın gibi, onlar da kıyamet gününde senin üstünden atlayıp, seni köprü gibi kullanmasınlar istiyorsan, cuma günü öyle yapma!

Peki, nasıl yapacağız? Yemeği güzelce oturup yiyeceğiz. Bir yere yaslanarak, ağalar gibi kasılarak, gerilerek filan yemeyeceğiz. Mütevazı ve ciddi bir tarzda yiyeceğiz.

Mescidde özel yerler yapıp, özel şekiller yapıp özel tutumlara girmeyeceğiz.

Bir de şimdi hatırıma geldi; sandalye modası çıktı. Herkes bir sandalye kapmış; mescide getiriyor, kenara koyuyor, üstüne oturuyor, namaz kılıyor.

“—Sen bu sandalyeyi boynuna takıp her yerde taşıyacak mısın?”

“—Taşıyamam hocam!”

“—Her yerde namaz borç değil mi sana?”

“—Borç hocam. “

“—Peki, her yerde taşıyamayacağına göre, mescide ne diyesandalye âdeti getiriyorsun?”

Bir yerde oturkıl, bitsin. Anladık eylemeyeceksin, rükû ve secde yapamayacaksın, tamam. Kenarda oturduğun yerde kılarırsın. Böyle bir adet yok.

Şimdi herkes bir sandalye edinmiş, hem de evin yırtık sandalyesini... Benim kaldığım kasabada öyle. Bari güzel bir sandalye getir! Mescidin manzarasını da bozacak bir sandalye getiriyor, oraya koyuyor, oturuyor. Lüzum yok! Dinde zorlama yok, ille bir alet edevat gerekmez. Nasıl oturabilirsen, oturduğun yerde namazını kıalarsın.

Çoğaldı, kimse de bir şey demiyor galiba. Ben söylüyorum ki böyle şeyler bidat. Yok böyle bir şey. Oturduğun yerden güzelce namazını kıl. Eğilemiyorsan eğilmezsin; gözünle, başınla ima edersin, kıalarsın ama öyle şey yok.

Sonra saplantı halinde... Meselâ adam sabahleyin kalkarmış, gidermiş, dükkânını açarmış. Dükkânını açıncaya kadar kimseyle konuşmazmış. Ondan sonra evine gelirmiş.

“—Niye konuşmazsın Efendim?”

“—Öyle geliyor içimden. “

Öyle geliyor yok! Dinimizin emri neyse o var. Onun dışında sana öyle geliyor, bana öyle geliyor, benim ictihadım öyle, senin ictihadın öyle; herkes bir âdet çıkartırsa bu işler çorba olur. Dinin aslı, özelliği yani Peygamber Efendimiz’in zamanındaki safiyeti, temizliği, pırıl pırlılığı kalmaz. Herkes bir şey eklemiş olur ve dinimizin emirleri darmadağın olur.

Birisi selâm verdi mi, selâmını alacaksın. Birisi hatır sordu mu, sorgusuna cevap vereceksin.

“—Efendim, ben öyle edindim kendi kendime, konuşmam!”

Olmaz! Dinimizde konuşmamak diye bir şey yok, selâm verdi mi almak var. Karşındaki darılıyor sana:

“—Bu adam nedir? Deli midir, divane midir? Selâm veriyoruz, almıyor. Hatır soruyoruz, cevap vermiyor.” diye onlar yadırgıyorlar.

Yadırganacak şeyi ne diye yapıyorsun?

Ölçülü olacağız. Burada Peygamber Efendimiz güzel söylemiş, her şeyi güzel de... Mescidde adam özel bir yer ediniyor. Başkası oraya geldi mi, yan yan bakıyor; gözüyle yiyecek neredeyse.

“—Vay, onun yerine niye o geldi?”

Canım, o mübarek bilmiyor; affet, kusurunu bağışla. Oraya gelmiş, bu sefer senin yerinde kılacak, sen de şu tarafta kılıver.

“—Yok, ille ben orayı bellemiştim, orada kılacağım.”

Öyle şey yok! Buna *saplantı* veya *fikr-i sabit* derler. Bu saplantılara kapı açıldı mı insanı deliliğe, divaneliğe kadar götürür. Öyle şey yok! Ölçülü müslüman olacaksınız.

“—Efendim! Orası çok sevaplı yerdı.”

Sevaplı yer de biraz da kardeşin kullansın. Ondan önce gelseydin, sen kapardın. İmamın arkası vs. en sevaplı yer ama... Tamam.

Bir de bir kardeşimiz var. Sabah namazlarında burada en önde namaz kılıyor. Güzel, dinliyor; ondan sonra kalkıp geriye gidiyor. Ona da lüzum yok. Hazır yeri kazanmışsın, en öndesin, sevaplı bir yer, geriye gitmene de lüzum yok. Yani sevaplı yeri de boş yere kaçırmama lüzum yok.

Bir de insan onu başkasına kızgınlıktan yapıyorsa, o zaman günaha da girer. Kızgınlıktan olan şeyden günah; sevgiden olan şeyden sevap olur. “Haydi kardeşime benim ikramım olsun, sevabı o alsın.” derse sevap alır da, kızgınlıktan olursa günah olur. Gönlümüze dikkat edeceğiz.

Dinimizde, kendi kendimize âdetler çıkartmak yok.

“—Şu ağacın etrafında yedi defa dönmeden işime gitmem. Hem işime gittiğim zaman rast geliyor.”

Sen şimdi çok büyük, hatalı bir söz söyledin. İşini sana rast getiren Allah-u Teâlâ Hazretleridir. Senin o ağacın etrafında yedi defa dolanman da bid’attir. Bid’atten hayır gelmez.

“—Yıldız falına baktım, gazetedeki fala baktım; doğru çıktı. “

Büyük hatalı söz! Onu tasdik edersen çok büyük günaha girersin.

“—Ama benim falımda bugün misafir gelecek demişti, misafir geldi. “

Tesadüfen gelebilir, şeytan da getirtir. Seni doğru yoldan saptırtmak için, o fala inanasın diye şeytan da getirtir. Dinimizde fala inanmak, falcının sözünü tasdik etmek yok.

Her şeyimizi hadise uygun yapalım. Efendimiz her şeyleri bize ne güzel anlatmış. Onun yolunda yürüyelim, sevabı kazanalım, iltifatına erelim. Peygamber Efendimiz’in teveccühünü kazanalım, has ümmeti olmaya bakalım. Böyle saplantılarla hareket etmeyelim.

Sonra, öteki kardeşlerimize de saygı gösterelim. Onlar saf bağlamışlar. Kimseyi incitme! Ne diye onun omzuna basarak, diğerinin ayağına basarak, onu iterek, bunu kakarak en öne geçiyorsun? Önce gelseydin en öne otururdun, önce gelmediğine göre arkada otur. Orada kıl namazını, ne yapalım... Başkasını rahatsız etme. İslâm'da rahatsız etmemek önemli oluyor.

Hadiste böyle söylendiği halde her cuma bu iş olur. Çünkü dinimizi bilmeyenler var. En arkadan atlaya atlaya, atlaya atlaya en öne gelir. Neden? Alışmış orada kılmaya, “Bu benim yerim!” diye düşünüyor. Mescidde yer edinmek yok...

b. Hayvanın Usulünce Kesilmesi

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:²

لَا تَأْكُلِ الشَّرِيقَةَ فَإِنَّهَا ذَبِيحَةُ الشَّيْطَانِ

(حم.ك.ق. عن أبي هريرة وابن عباس معا)

RE. 465/7 (*Lâ te'küli's-şerîtate, feinnehâ zebîhatü's-şeytâni.*)

İki rivayeti var; *şerîka* veya *şerîta*. “Bu cins hayvanı yeme, çünkü o şeytanın kesmesidir.”

Hocamız'ın Rh.A. şerhini, izahını okudum. Şerhte diyor ki:

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c. I, s.289, no:2618; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.126, no:7104; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.278, no:18906; Ebû Hüreyre ve Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.265, no:15627; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.7, no:16061.

“—Cahiliye devrinde adamlar hayvanın bir yerinden bir yerinden, birazcık birazcık keserlerdi. Asıl boynunun tam kesilecek yerini kesmezlerdi. Hayvan o halde ölürdü. Malum, boynun iki tarafındaki damarları keseceksin, omuriliğe kadar dayandıracaksın. Biraz kan aktıktan sonra omuriliği de kesip ayıracaksın.

Onlar derinden kesmeyip, hafifçe kesip hayvana çok eza verdiklerinden dolayı, o çeşit kesim uygun olmuyor. Peygamber Efendimiz, ‘Bıçağınızı bileyin!’ diyor ve başka hadîs-i şeriflerde de, ‘Hayvana eziyet etmeyin!’ diye tavsiyeleri var. Yarısı kesilmiş, hafifçe kesilmiş, yarım bırakılmış bir halde, debelene debelene uzun zaman hayatta kalan yaralı hayvan, o halde tabii ölmüş gibi oluyor. Yani, ‘Cahiliye devrinin âdetlerindedir, öyle yapmayın! Artık bizim zamanımızda böyle şeyler olmaz. Çünkü bu, şeytanın kesmesidir. Şeytanın kurbanıdır, öylesini yemeyin!’ diyor.”

c. Yemeğin Üç Parmakla Yenilmesi

Hakîm-i Tirmizî’nin İbn-i Abbas RA’dan rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz baş parmakla işaret parmağını göstererek buyurmuş ki:³

³ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.59, no:7457; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü’l-Usûl*, c.I, s.166; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl,c.XV, s.262, no:40879; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XVI, s.9, no:16069.

لَا تَأْكُلُوا بِهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِالْإِبْهَامِ وَالْمُشِيرَةِ كُلُّوْا
بِثَلَاثٍ فَإِنَّهَا سُنَّةٌ وَلَا تَأْكُلُوا بِالْخَمْسِ فَإِنَّهَا أَكْلَةٌ

الْأَعْرَابِ

(الحكيم عن ابن عباس)

RE. 465/8 (*Lâ te'külû bihâteyni, ve eşâra bi'l-ibhâmi ve'l- müşîreti; külû bi-selâsin feinnehâ sünnetün; ve lâ te'külû bi'l-hamsi, feinnehâ ekletü'l-ağrâbi.*)

Başparmak ve işaret parmağını kasdederek, “Bu ikisi ile yemek yemeyin!” Orta parmağı da kasdederek, “Bu üçüyle yiyin!” buyurmuşlar.

“—İkisi ile tutturup, orta parmağı da katarak yenilecek!” diye tarif buyurmuş.

Üçüyle yemek sünnettir. Yani uygun olan ikisiyle tutup, üçüncüsüyle kolaylaştırıp lokmayı öyle almak, yemek sünnet oluyor.

Hepsiyle birden almak da uygun değil. Araplar bazı yemekleri öyle yerler. Bizim memlekette dedelerimiz bize sünnet olan şekli güzelce öğretmişler de, orada hepsiyle yemek bedevilerin âdetidir. Peygamber Efendimiz, “Öyle de yemeyin!” diyor. İki parmağı ile tutturacak, üçüncüyle kolaylaştıracak, öyle yiyecek, diye tarif buyurmuş.

d. Sol Elle Yemeyin, İçmeyin!

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

لَا تَأْكُلُوا بِشِمَالِكُمْ وَلَا تَشْرَبُوا بِشِمَالِكُمْ
فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ

(الخليلى فى مشيخته عن ابن عمر)

RE. 465/9 (*Lâ te'külû bi-şimâliküm, ve lâ teşrebû bi-şimâliküm; feinne'ş-şeytâne ye'külû bi-şimâlihî*)

(*Lâ te'külû bi-şimâliküm*) “Sol elinizle yemeyin, (ve *lâ teşrebû bi-şimâliküm*) sol elinizle içmeyin! (*Feinne'ş-şeytâne ye'külû bi-şimâlihî*) Çünkü şeytan soluyla yer, soluyla içer.” diyor.

Şimdi bizim ülkemizde lokantaya giderseniz, önünüze tabak koyarlar; sol tarafa çatalı, sağ tarafa bıçağı ve kaşığı koyarlar. Yani sağ eline bıçağı, sol eline çatalı alacaksınız, keseceksiniz, batıracaksınız ve sol elinizle yiyeceksiniz.

Neden?

Avrupalının âdeti, töresi her şeyiyle bize geçmiştir. Halbuki bizim her şeyimizin markası başkadır. Bizim yememizin, içmemizin, selâmlaşmamızın, oturmamızın, kalkmamızın, ailevî ve ticari işlerimizin hepsinin markası İslâm'dır.

Şimdi bu markaların hepsi bitmiş, yerine Avrupa'dan giyim gelmiş. Eskiden, dedelerimizin

⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.262, no:40874; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.9, no:16068.

zamanında yakalı gömlekler yoktu. Şimdi hiç yakasız gömlek giyen yoktur. Bugün ben dahil, bana da öyle rastlamış, yakalı gömlek... Bunun adı eskiden Frenk gömleğiydi. Dedelerimizinki böyle değildi, yaşlılar bilirler. Şimdi Frenk gömleğini herkes giyiyor.

Pantolon eskiden böyle değildi. Daracık! Birazcık diz çöktüğün zaman şurası çektirtiyor, burası çektirtiyor; terde, sıcakta yapış yapış oluyoruz. Frenk pantolonu bu... Dedelerimizinki boldu.

Bununla ata nasıl binsin dedelerimiz? Ayağını kaldırdığı zaman apış arası “cart” diye yırtılırdı. Bu daracık pantolonla nasıl düşmanla çarpışsın? Biraz şöyle yapsa, biraz böyle yapsa bir yerinden patlardı. Yani bol, güzel bir şalvarla ata atladığı zaman rahat eder. Bol güzel bir gömlek... Yani her şey kendi yaşayışımıza uygundu.

Biz şimdi bir kültür değişimi içindeyiz. Her şeyimiz değişiyor.

Dedelerimizin her şeyini bırakıyor, Batı'dan alıyoruz.

Batı dediğimiz kim? Yunanlı, Romalı menşeli Batı kültürü... İki temeli var; birisi her zaman kavga ettiğimiz Yunanistan, birisi Roma... Bu ikisinden kaynaklanan Batı medeniyeti... Adamların geliştirdiği her şey makbulümüz; el tutması, selâm vermesi, oturması kalkması, yemesi içmesi... Bu kadar şahsiyetsizlik olmaz! İnsanın inat için yapmaması lazım!

Neden?

“—Benim kendi şahsiyetim var. Ben başkasını taklit etmek zorunda değilim.” diye yapmaması lazım.

Kaldı ki bir de inceliyoruz, bakıyoruz ki bizimki daha güzelmiş. Mesela Almanya’da bizim Süreyya Bey kardeşimize birisi sormuş;

“—Benim pantolonum mu daha iyidir, yoksa bol şalvar mı?”

“—Elbette pantolon daha iyidir.” demiş.

O da modern tahsil gören bir kardeş olarak... Alman da demiş ki:

“—Yanılıyorsun! Şalvar daha iyidir. Şu faydası vardır, şu faydası vardır, şu faydası vardır...”

Bilmem kaç tane fayda saymış. “İlk önce alay ediyor sandım, sonra baktım, gayet ciddi.” diyor. Yani, “Eskimez, sıhhatli, vs.” demiş.

Adamlar faydayı düşünüyorlar. Dikkat edilirse mesela, faydalı buldukları her şeyi alıyorlar. İcabında şalvar modasını bile alıyor. İcabında “şark usûlü” diyor, “şark odası” diyor, “şark hamamı” diyor, “şark kahvesi” diyor; uygun gördüğü şeyi alıyor. Ama biz uygun gördüğümüz şeyi kontrol etmiyoruz. “Şu iyidir, şu kötüdür.” demiyoruz.

Naylona herkes nasıl sarıldı bir ara! Naylon gömlekler, naylon çoraplar. . . Sonra hepimizin ayağı hastalandı, kaşıntı olmaya başladı. O zaman yün çorabın, pamuk elbisenin kıymetini anladık. Dedelerimiz bir ayrı medeniyetti. Onlar dünyayı İslâmî esasa göre tanzim etmişlerdi. Batı ayrı bir medeniyet. Batı medeniyeti ve

Osmanlı medeniyeti iki ayrı medeniyetti. Biz kendi medeniyetimizin içinde tutarlı bir durumdaydık. Evimiz, bahçe tarzımız, haremlüğümüz, selamlığımız, büyüğe saygımız, küçüğe sevgimiz, yardımlaşma anlayışımız vesaire... Avrupa'da bu yoktu. İşçinin patrona saygısı, patronun işçiye sevgisi... Bunlar,

Avrupa'da olmayan şeyler.

Biz, bizim iyi şeyleri tamamen bıraktık ve oranın kötü şeylerini aldık. Her şeyimiz onlara benzedi. Bu arada da sanki çok önemliymiş gibi sol elimizle yemeği aldık.

Halbuki sol elini mi daha kolay kullanırsın, sağ elini mi?

“—Sağ elimi kullanıyorum.”

Umumiyetle insanların yüzde doksan dokuzu, belki daha fazlası sağ elini kullanır. Taşı sağ eliyle atar, yazıyı sağ eliyle yazar, işi sağ eliyle yapar.

Peki, bu yemek işini niye sol elinle yaptırtıyorsun? Şaşıırıp da çatalı, bıçağı yanlışlıkla dudağına batırasın diye mi? Yani niye?

Mantık yok!

Biz meselâ, arabada yolun sağından gidiyoruz. Ben yolun sağından gidiyorum, karşıdaki de sağından gidiyor; her şeyimiz trafikte sağ... İngiltere solundan gidiyor. Huyunu bırakmıyor. Hep soldan gidiyor, yolun solundan gidiyor; karşıdaki de soldan geliyor.

Neden? Öyle tutturmuş, inat ediyor, bırakmıyor.

Bizim ondalık sistem ölçü sistemimiz var; metre

sistemi, gram sistemi vs. Onun kendisinin başka bir ölçü sistemi var, onu inadından bırakmıyor. Şu kadar inç, şu kadar yarda, şu kadar fit filan diye kendi usulünü koruyor... Libre diyor, bilmem ne diyor; sen de, “Allah Allah! Bu kaç grammış?” diye cetvelden karşılığını arıyorsun. Ama İngiliz, bırakmıyor.

Niye bırakmıyor?

Konuşuyorlar kendi aralarında ve “Biz, bunu bırakırsak kendi kültürümüzden fedakârlık yapmış oluruz.” diyorlar. Biz bunları anlamamışız, bilememişiz; ne kadar güzel şey varsa bırakmış, ne kadar kötü şey varsa almışız. Şimdi cezasını çekiyoruz.

Allah rızası için söyleyin; namusluluk mu iyi, namussuzluk mu iyi? Bir kadının evine bağlı olması mı iyi, serçe kuşu gibi herkesin yanına konması, göçmesi mi iyi? Bizim örfümüz, töremiz, terbiyemiz mi iyi, ötekisi mi iyi?

İyileri bırakmış, kötülerini almışız. Allah bizi ıslah eylesin... Bizim yolumuz Peygamber Efendimiz’in yoludur, inşaallah her işimizi öyle yapalım!

Eskiden, çocukken bazı şeylere utanırdım ben. Meselâ namaz vakti geçecek, namaz kılacak yer yok. Utanırdım; nerede kılacağım, ne yapacağım filan... Sonradan aklıma geldi:

“—Ben bu namazı kaçırırsam, Allah’tan utanmam lazım! Çünkü vaktinde kılamazsam namaz kaçıyor. Ben bu çimende bu namazı kılarım!”

“—*Allàhu ekber!*”

Çimende namaz kıldım sonra... Hastanede namaz kılma yeri yapmamışlar, ben de çimende namazı kıldım. Eskiden başkası görecekti diye utanıyordum.

İnsan hak bildiği şeyi yapmakta utanmama durumuna gelmeli. Doğru bildiği şeyi yapma durumuna gelmeli. Buna Kurân-ı Kerîm’de mü’minlerin vasıfları olarak deniliyor ki:

وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

(المائدة: ٥٤)

(*Ve lâ yehâfûne levmete lâim*) “Mü’minler öyle kimselerdir ki, hak yolda kınayanın kınamasından korkmazlar.” (Mâide, 5/54)

Müslüman hak bildiği yolda, şahsiyetle, vakarla, ciddiyetle, güzel ahlâkla, düşünceli, mütefekkirâne bildiği yolda dosdoğru yürür ve kınayanın kınamasından kokmaz, çekinmez.

“—Sen aptal mısın niye bu parayı verdin? Çantayı bulmuşsun, sahibine niye verdin?”

“—Ben veririm! Milyonlar da olsa veririm! Çünkü ben haram mal yemem. Ben başkasının hakkını çiğnemek istemem.” gibi.

El-hamdü lillâh, yolumuz güzeldir. Biz bunu yaptığımız zaman, asırlar boyu dünya üzerinde mutlu yaşadık. Tecrübe ile sabit. Ve âhiretimiz de mutlu olacak. Onlar daha hâlâ çalkantı halindedir. Hâlâ kendi memleketlerinde nizamlarını doğru düzgün kuramadılar.

Komünizmi onlar çıkarttı. Komünizm Rusya'ya gitti de, biz Batı'yı kapitalist biliyoruz. Komünizmin de babası Batı, başka değil ki. Ortaya başkası çıkartmadı, onlar çıkarttı.

Neden? Kapitalizmin zulmünden komünizm zulmü doğdu. Bir aşırıdan öteki aşırı dünyaya geliyor. Çünkü kapitalizmde merhametsiz bir patron ve sömürebildiği kadar sömürebildiği işçi gurubu vardı. Bu sefer işçiler, patronlara karşı teşkilatlandılar. Bu sefer işçiler sömürebildiği kadar başkalarını sömürme durumunda... İnsanların şahsiyetlerini engelleme durumuna geldiler.

Bizim öyle değil! Bizde her şey hak ve ölçü esasına göre. Biz karşıımızdaki adamı kendi yerimize koyarız, ona acırız. Biz merhamet eder, işimizi öyle yaparız. İslâm böyle... Onun için biz bu güzel yolu bırakmayalım! Hem dünyada kâr ederiz, hem âhirette...

Onların arayıp bulamadıkları nizam bizim elimizde.

Kardeşlerim!

Onların bir kısmı bu nizamın iyiliğini anlayıp müslüman oluyor. Onların bir kısmı müslüman olup dururken, senin burada elinde bulunan nimetin kadrini bilmeyip de gidip onların âdetini taklit etmenden büyük şaşkınlık olur mu?

Şimdi hadîs-i şerifteki meseleye gelelim. Ben sağ elimle yiyorum, Avrupalı sol eliyle yiyor. Ne olur? Kıyamet mi kopar? Ben sağ elimle yedim diye kıyamet mi kopar, geri mi kalırım?

Hayır! Hiç öyle bir şey yok. Ben hür düşündüğüm zaman ileri giderim. Ben ölçülü düşündüğüm ve güzel olanı bulup onu yaptığım zaman kendimi geliştiririm, ileri giderim. “İlle bu böyle olacak.” diye saplandığım zaman geri kalırım. Onun için ölçülü, dengeli, düşünce taşına; elimizdeki nimetlerin, doğru yolumuzun kıymetini bilici olmalıyız.

Bizim bir kusurumuz, başka sistemleri incelememiştir. Meselâ, yahudilik nedir, bilmiyoruz. Ama İsrail’in yaptıklarından gör işte; her gün zulüm, her gün zulüm, her gün zulüm... Ortadoğu’da yapılanı gör, Amerika’da yapılanı gör...

Hıristiyanlık nedir? Görmemiştir. Dikkat edersen görürsün. İşte Avrupa! Asırlar boyu, İslâm’la karşılaşmadan evvelki halleri gün gibi ortada...

İşte Hindistan; işte Budizm, işte Hinduizm... Hepsi ortada. İslâm en güzeli. Mukayese etsek o zaman âşık olacağız. Tekrar dönüp, “Vay benim elimdeki nimet ne güzelmiş!” diyeceğiz.

Allah cümlemizi elimizdeki nimetin kadrini bilenlerden eylesin...

e. Sakın Yönetici Olma!

Enes RA’dan rivayet edilmiş, Peygamber SAS’in yeni bir hadisine geldik. Muhterem kardeşlerim, çok dikkatle dinleyin!

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

⁵ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.142, no:7758; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

لَا تَأْمَرَنَّ عَلَى اثْنَيْنِ وَلَا تَقَدِّمَهُمَا

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 465/10 (*Lâ te'merrenne ale'sneyni, ve lâ tekaddemehümâ*) (*Lâ te'merrenne ale'sneyni*)
“Sakın, iki kişinin başına emir olma!”

Yani velev iki kişicik bile olsa; sen de onların başına emir, komutan, başkan, idareci, reis durumuna geçecek olsan... Peygamber Efendimiz, “Sakın ha! İki kişinin bile başına başkan olma!” diyor. Ve arkasından buyuruyor ki:

(*Ve lâ tekaddemehümâ*) “Onlardan öne geçme!”
Neden böyle dedi?

Ebû Zer-i Gıfârî Hazretleri'ne de bir hadîs-i şerifinde buyurmuş ki:

“—Yâ Ebû Zer! Sen iyi bir insansın, ben seni seviyorum. Sen zayıf, naif bir kimsesin. Sakın iki kişiye bile imam olma! Sakın onların önüne geçme! Sakın yetimin malına idareci durumuna geçme!”

Niye? Tehlikeli ve veballi olduğu, sorumluluk olduğu için... Güzel yapamadığı zaman, ahirette cezası büyük olduğu için... Peygamber Efendimiz, insanların ahiretteki saadetini düşündüğünden, “Varsın bu dünyada lalettayin, sade, sıfatsız bir vatandaş ol ama vebal yüklenme!” diye tavsiye ediyor.

Başkan olmak çok tehlikelidir. Reis olmak çok

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.39, no:14756; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.10, no:16074.

veballidir. Bir işin başına geçmiş olmak; vali olmak, reisicumhur olmak da öyle... Koca bir milletin vebali insanın omzundadır.

Hocamızın bantını hiç unutmuyorum. Kendisi, kendi sesiyle diyor ki:

“—Bir insanın kendi kendine heves edip de şeyhlik yapmaya kalkması deliliktir. “

Neden? Çok büyük bir vebal de ondan.

“—Ancak vazifelenmiş olmak müstesna.” diyor.

Vazife olunca emir oluyor.

“—Gel buraya!”

“—Buyur efendim.”

“—Yap şu işi!”

“—Başüstüne efendim...”

Emir olması durumu ayrı. Aksi taktirde bu işler yapılacak işler değil. En iyisi bir kenarda kendi başın rahat... Eğer vebal duygusu içindeyse, yukarıdaki adamların gece uykusu kalmaz.

Hazreti Ömer ne diyor?

“—Dicle'nin kenarında bir kurt bir kuzuyu çalsa Ömer mes'ul...”

Geceleyin uyku uyumayıp, “Ben bu kavmin başındayım.” diye dolaşıyor.

Başkan olmak çok zordur. Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerifinde bildiriliyor ki;

“—Başkan, emir, reis olanların hepsi kıyamet

gününde hesaba elleri bağılı olarak getirilecekler.”

Hani mevkuf gibi getirilecekler. Ancak hesabı düzgün çıkarsa, elleri çözülecek, öyle kurtulacaklar. Aksi takdirde büyük veballer olacak. Onun için Peygamber Efendimiz, “Sakın iki kişiye bile emir olma!” diyor.

Peki, o emir olmasın, bu emir olmasın; bu memleketin, buümmetin işlerini, hayr u hasenâtı, irşadı ve saireyi kim yapacak?

Tabii o vazifeye ehil olan insanlar o vazifeyi alacaklar, yapacaklar. Vazife istenmez, teveccüh edip geldiği ve “Sen şunu yapacaksın!” dendiği zaman boyun bükülecek:

“—Yâ Rabbi! Ben bu vazifeye layık değilim ama başıma bu emir geldi, bu vazife yüklendi. Sen bana yardım et!” denilecek, elinden geldiği kadar çırpınacak.

O zaman mânevî yardım olur ve o işin sevabı da çok olur.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi mevki makam hırsından azade eylesin... Dünya ve ahirette her türlü sorumluluklardan, tehlikelerden, veballerden bizleri pak eylesin... Huzuruna sevdiği ve razı olduğu kullar olarak varmayı nasib eylesin...

Bu, emirliği ve başa geçmeyi kendisi isteyenlere bir ihtar. Ama bir grup, bir insanın başına geliyorlar, “İlle bunu yapacaksınız!” diye söylüyorlar. O zaman o iş yapılacaktır. O da Allah’a sığınır, yapar.

Acizane ben mesele iyi anlaşılınsın diye, kendi başıma gelmiş bir hadiseyi anlatayım. Üniver-

sitede daha genç bir hocayım. Bana geldiler ve “Filanca üniversitenin gece bölümünde şu dersi vereceksin!” dediler. Gittim, kocaman bir mües-
sese. Baktım, talebelerin yaşları benden büyük... Gece bölümü olduğu için her yaştan insan, hatta yaşlı insanlar, emekli veyahut vazifeli subayla-
rın akşam serbest olanları bile geliyor. “Ben kim, bunlara hocalık yapmak kim?” dedim, vazifeyi reddettim. “Ben bu vazifeyi yapamam.” dedim, fakülte-
deki odama geldim, oturdum.

Birkaç gün sonra üç tane profesör arkadaş odama geldiler:

“—*Selamün aleyküm!*”

“—*Ve aleyküm selâm...*”

“—Biz sana tercih hakkı bırakmadık. Bu hizmet yapılacak. Bu hizmeti yapacak başka kimse yok. Bunu mecburen sen yapacaksın.” dediler.

“—Ben yapamam, gücüm yetmez. Zor bir iş. Yaşları benden büyük insanlar filan...”

“—Yok!” dediler. “Vazife! Vazifeden kaçmak olmaz.”

Boynumuzu büktük, yapmaya gayret ettik. O işin içine yani vazifeye bizi zorla tayin ettiler. El-hamdü lillâh orada çok da tecrübe kazandık, çok faydası oldu; bilgi ve tecrübe bakımından. Sayısız hürmete şayan talebeler kazandık. Talebelerimizin içinde nice kıymetli kimseler vardı.

Demek istiyorum ki, bir vazife istenmeden gelirse hayırlı oluyor. O zaman yaparsın. Ama kendin de bu işlerin peşine koşup talip oldun mu, o zaman çok zordur. Aslında talip

olunacak şeyler değil. “Kendi işine bak, daha ne istiyorsun?” diye insanın kendisini bu gibi şeylerden sakınması lâzım!

Biliyorsunuz; mezhep imamlarımız kendilerine kadılık yapmak teklif edildiği halde hapse girmeyi tercih ettiler de o veballi işleri yüklenmediler.

Onun için eskiler, dünya mevki makamına hemen mal bulmuş mağribî gibi atılmamışlardır. Daima vebalinden korkup çekinmişlerdir. Biz de vebal duygusu ile hareket edelim!

f. Emr-i Ma’ruf ve Nehy-i Münker’de Usül

Abdullah ibn-i Ömer RA’dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁶

لَا تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا تَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى
تَكُونَ عَالِمًا وَتَعْلَمَ مَا تَأْمُرُ بِهِ

(ابن النجار، والديلمي عن ابن عمر)

RE. 465/11 (*Lâ te’mur bi’l-ma’rûfi, ve lâ tenhe ani’l-münkeri, hattâ tekûne àlimen, ve ta’leme mâ te’mürü bihî.*) “Emr-i ma’ruf ve nehy-i münkeri, iyice öğrenmeden, söylediğin konuyu bilmeden yapma!”

Emr-i ma’ruf; iyi, aklın ve şeriatin uygun gördüğü bir şeyi yapmayı teşvik etmek, söylemek, yaptırmaya çalışmak. *Nehy-i münker* de aklın ve şeriatin uygun görmediği bir şeyi

⁶ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.69, no:7486; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.74, no:5560; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVI, s.10, no:16073.

yaptırmamak için her türlü imkânı kullanarak, kötülüğü engellemeye çalışmak. Müslümanın farzlarından birisi bu...

Her müslümanın boynunun borcu olan farzlar var. O farzlardan birisi de emr-i ma'ruf, nehy-i münker; iyiliği yaptırmaya, kötülüğü yaptırmamaya çalışmak. Ana yapısı bu...

Bunu kim yapacak?

Derecesine göre, herkesin kendine göre bir çalışma sahası vardır da emr-i ma'ruf nehy-i münker yapacak kişinin konuştuğu konuyu bilmesi lâzım. Bilmese hata eder, söylediği adamın karşısında küçük düşer, söylediği şeyler yanlış olur.

Mesela, “Şunu şöyle yapma, bu günah.” filan der. O da der ki: “Kardeşim, niye günah olsun? İşte hadîs-i şerifte şöyle var.” İnsan mahcup olur.

Umre’de elimize bir kitap geçti; Şevkânî’nin... Mescide koymuşlar, karıştırdık, bir şeyler araştırmıştık, konuya baktık. Şevkânî, oranın mezhebinin, Suudi Arabistan’daki insanların muteber saydığı bir alim. Kitabına itibar ediyorlar, kitaplarını beğendikleri bir alim... Orada diyor ki:

“—Peygamber SAS Hazretleri Rûkn-i Yemâni’yi öptü, yanağını koydu. “

Hacer-i Esved’in olduğu köşeden bir evvelki köşe, Rûkn-i Yemâni köşesine Peygamber Efendimiz hem elini sürmüş, istilam etmiş; hem yanağını koymuş, öpmüş. Orada melekler var, orası mübarek, kıymetli bir köşe...

Bu hadîs-i şerife göre bizim kardeşlerimizden bir tanesi de tavaf esnasında Rûkn-i Yemânî'yi öpmüş. Hemen oradaki vazifeli Arap:

“—*Hâzâ haram, hâzâ haram!*” diye bağırmaya başlamış.

“Haram! Bu yaptığın şey doğru değil. Taş öpülür mü?” filan diyor.

Anladık lalettayin taş öpülmez ama, bu Kâbe'nin köşesi. Sonra Peygamber Efendimiz öpmeseydi ben de öpmezdim. Peygamber Efendimiz öptü diye öpüyoruz. Haramı helali biz de senin kadar biliriz. Sen bizi ne sanıyorsun? Dağdan inme, dini hiç bilmeyen bir kimse mi sanıyorsun?

Bizim kardeşimiz de çok mütebessim, güleç yüzlü bir kimse. O da gülmüş, dönmüş;

“—Peygamber Efendimiz'in hadisinde var bu. Ben bunu hadise uygun olarak yapıyorum.” demiş.

O da hâlâ; “Yok öyle şey.” diye kesip atıyor, tutuyormuş. Olmaz. Bak, burada ne diyor Peygamber Efendimiz:

“—Emr-i ma'ruf nehy-i münker yaparken, yaptığın konuyu bileceksin!”

Adam eline kırbacı, sopayı alıyor; pat pat pat hacılara vuruyor.

“—Burayı öpme! Şöyle yapma! Böyle yapma!”

Sen bu konuyu bilmiyorsun, yapma işte. Bilmediğin konuya böyle karışma! İnsan bildiği şeyi konuşacak. Efendimiz'in tavsiyeside böyle, akıl mantık da bunu böyle gösteriyor. Biz de

inşallah bilmediğimiz konularda konuşmayalım!

Meselâ, burada geçti ki bir alim için ayağa kalkılır. Hadîs-i şeriften misalleri var. Peygamber Efendimiz kendisi, Benî Kureyza kabilesinin kuşatılması sırasında, Sa'd ibn-i Muaz Hazretleri gelirken, Medinelilere buyuruyor ki:

قُومُوا لِسَيِّدِكُمْ

(Kùmû li-seyyidiküm) “Efendiniz için ayağa kalkın!” diye ashâbına kendisi emrediyor.

Fatımatü’z-Zehra RA eve geldiği zaman, kendisi kalkardı.

Demek ki sevgiden, saygıdan bir kimseye ayağa kalmak var.

Peygamber Efendimiz bir kere de içeri girdiği zaman, sahâbe-i kirâm ayağa kalkınca dedi ki:

لَا تَقُومُوا إِلَى مَا تَقُومُوا لِبَعْضِ الْأَعَاجِمِ

(Lâ tekùmû lî, kemâ tekùmû li-ba'di'l-eâcim.)

“Bazı yabancılara kalktığınız gibi benim için ayağa kalkmayın!” Yani, “Lüzum yok, ikide bir de girip çıktıkça benim için kalkmayın.” diye Efendimiz öyle söyledi.

Ama hürmet edilen, sevilen bir kimseye kalkmak vardır. Onun için, “Kalkma, haramdır.” sözü bilinmeden söylenmiş bir söz oluyor, o da doğru olmuyor. Demek ki bir insanın yap ve yapma dediği şeyin hadisten ve ayetten delilini bilmesi lâzım!

Bizim fakültede bir kızcağız vardı, Allah ıslah eylesin, başka yerlere gitti, ünvanı doçent oldu, profesör oldu filan... Bizim arkadaşımızla münakaşa etmiş de saçma sapan konuşmuş. Mesela bizim kardeşimiz demiş ki;

“—Başörtüsü var. “

Şam'da okumuş, Arapçası var, bilgisi var, her şeyi yerli yerinde. “Başörtüsü Kurân-ı Kerîm'de âyet-i kerîme ile sabit.” diyor. O bizim şaşkın kızcağız, “Mensuh!” demiş.

Tabi karşısındaki hoca. O da demiş ki;

“—Sen nasıl mensuh dersin? Mensuh olması için nâsih bir âyet olması lazım. Söyle bakalım o âyeti.“

O âyeti söyleyememiş. Mensuh âyet için, âyeti mensuh eden bir nâsih âyet olması lazım. Bir şey bilmiyor ki! Bir “mensuh” kelimesi kulağına nereden girmişse girmiş. Kulağına kar suyu kaçar gibi bir yerden, “Mensuh âyetler var” diye bir şey kaçmış, “Bu âyet mensuktur.” diyor, atıyor.

Ama karşısındaki bilgisiz insan değil ki:

“—Siz Arapça bilir misiniz? Al bakalım elimdeki usûl-i fıkıh kitabını. Aç bakalım, bir satırını oku bakalım...”

Arapça bilmiyor.

“—Sen müctehide misin? İctihad yapmaya salâhiyetin, kabiliyetin var mı?”

Yok!

“—Bunu bile okuyamadıktan sonra, yapamazsın. Size bazı ünvanları veriyorlar, o aldığınız bazı

ünvanlarla yalan yanlış şeyler söylüyorsunuz. Bilmediğin konulara karışma!” demiş, yüzüne karşı.

İnsan bildiği konuya karışsın, bilmediği konuya karışmasın. Şimdi ben gidip de doktora, elinde neşteri varken, “Oradan kesme, buradan kes.” desem, alimallah beni hasta bakıcılar alırlar, dışarı atarlar, karakola bile verirler. “Sen hocasın, hocalığını bil. Ameliyathanede işin ne?” derler. Dini konularda herkes eline bıçağı, bıçağı değil baltayı, otomatik elektrikli testereyi almış geliyor. Dinin neresini tuttursa orasını kesip gidiyor; burası yok, burası nâsih, burası mensuh, burası iptal, burası çağ değişti, burası zaman değişti... Budaya budaya dinde bir şey kalmaz ki! Sen böyle yaparsan dinin aslı kalmaz.

Dinin aslı Kur’ân-ı Kerîm’dir, farzlardır. Bunları kimse değiştiremez! Hakkında nass-ı kâtı’ olan şeyi kimse değiştiremez.

İctihat var ama ictheadın da usûlü, yeri, sahası, kaynakları var. İşkembeden atmamak olmaz ki... İlim işidir bu, ince bir iştir.

Her mesleğin erbabı var. Eczacının işine kimseyi karıştırmazlar. Neden? Yanlış ilaç verdiği zaman, hasta ölür diye.

Dine müdahale edildiği zaman, yanlış bilgiyle bu halkı öldüreceksin. Mâneviyâtı ölecek; komünist, ruhsuz, şahsiyetsiz, kozmopolit bir insan, dejenere bir tip olacak. Aile, baba, hoca tanımayacak, sevgi saygı kalmayacak. Bunun mâneviyâtını öldürme; bu da bir öldürmek... Bu

daha beter öldürmek, çünkü âhireti de ölüyor. Ama herkes dinden konuşuyor.

Geçen gün gazetenin birisi yazmış. Kızlar ve erkekler beraberce karma Kur'an kursu yapmaya başladık. Karma Kur'an kursu olmaz ki... Kız ayrı, erkek ayrı olacak.

Peygamber SAS Efendimiz, Hz. Fatımatü'z-Zehrâ'nın evine yanında sahabeden birkaç kişi ile giderken dışarıdan sesleniyor ve diyor ki;

“—Kızım! Yanımda birkaç kişi var, perdenin arkasına geç!”

Fatımatü'z-Zehrâ Hazretleri elbette örtülüdür ama evin içinde perdenin arkasına geçmesini istedi. Yani öteki odaya geç demek ister gibi. O zaman tabii odalar yok, bölmeler yok; evin içinde bir perde var, “Öbür tarafına geç!” diyor.

Birisi Peygamber SAS Efendimiz'in kendi zât-ı şerifi, birisi Peygamber Efendimiz'in cennet hatunlarının efendisi olan mübarek kızı Fatımatü'z-Zehrâ anamız, ötekiler de Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek, her birisi yıldız gibi olan sahabileri... Bunlardan bir kötülük beklenir mi?

“—Beklenmez!”

Peygamber Efendimiz niye, “Perdenin arkasına geç.” dedi?

Usul öyle olduğu için. Sadece o meclis için değil; kaide kıyamete kadar her yer için cari olsun diye...Yoksa onlardan bir kötülük gelmez.

Bizim fakültede hocaların bazıları dediler ki:

“—Efendim! Biz bir aile gibiyiz; açılın, saçılın!”

“—Olmaz! Hocamsın, baş üstünde yerin var, güzel ama olmaz! Usule aykırı...”

Ben halkımızın biraz içindeyim. Bana mektuplar geliyor. O mektupların içinde öyle dehşetli şeyler duyuyorum ki, öyle acaip şeyler yazılıyor ki... Allah korusun! Erkek kardeşinin karısı ile gizli münasebetleri olanlar oluyor, kocasından kaçıp gelen misafirin odasına gidenler oluyor... Allah korusun! Bunlar bana gelmiş mektuplarda... Kimseye ismen açmıyorum.

Veyahut şahsın kendisi söylüyor:

“—Hocam! Bende şöyle bir kusur kabahat, şöyle bir edepsizlik var.” diyor. Bana dert yanıyor. Hasta! “Hastayım ben hocam. Bu benim bir illetim. Ben bu illetten nasıl kurtulabilirim? Şöyle kötü bir huyum var. Lut kavminin huyu gibi kötü bir huyum var. Bilmem ne huyum var...” diyor.

Dinimiz tek bir şahıs için inmiyor. Dinimiz bütün insanlığa indiği için insanların çoğunun da hâlet-i rûhiyesi mâlum olduğundan... Usûl, kötülük ortaya çıkmadan kötülüğe meydan vermemek... Usûl bu. Nasıl biz cereyan başka yere kaçak yapmasın diye cereyanın her tarafını örtüyoruz.

“—Olur mu Yirminci Yüzyıl’da örtünmek? Aç cereyan kablosunun üstündeki örtüleri!”

“—Açar mıyım? Cereyan olan telin üstünü açacakmışım, açılır mı ya?”

“—Canım, Yirminci Yüzyıl’da kapalılık olur mu?”

“—Ya tel bu! Bunun içinde cereyan var. Bunun üstündeki örtüyü açarsam cereyan çarpar. “

Oldu, o zaman telin üstündeki örtüyü açma! Ama onda da cereyan var, o da çarpar. Bak, burada teli kapatmaya razı oluyorsun, o zaman ilericilik, tamam; bir şey zayi olmuyor.

Buradan niye anlamıyorsun?

Burada da birtakım kaideler var. Onu ona değdirirsek iş bozulur, diye yaptırmak istemiyoruz. Yani dinimiz yaptırmak istememiş. Bunu anlasana.

“—Efendim, bırak da kızla erkek kendi keyfine baksın. “

Bak, o zaman iş değişir. Seni bilmem ne seni! O zaman iş değişir.

“—Bırak, herkes keyfince yaşasın. “

Seni ayağımın altına alırım o zaman. Öyle şey yok!

Biz istiyoruz ki aile bozulmasın. Aile bizim teminatımız. Aile yuvası, mutlu devam etsin. Hanım ve bey evine bağlı olsun.

Çocuğun kimden olduğu belli olsun. Neseb sahih olsun, ortada veled-i zinâ olmasın. Biz istiyoruz ki namuslu, temiz, pak annelerin temiz, helal süt emmiş çocukları olsun. Öyle yuvalar istiyoruz biz.

“—Efendim! Avrupa’da böyle değil. “

Avrupalıların öyle olmamasının sonucunda neler çektiğini biz biliriz, sen bilmezsin ki... Onlar gelip bize dert yanıyorlar:

“—Siz nasıl böyle sağlam kaldınız?”

İsveç mesela... Sosyal hakların hepsi sağlanmış yani adam isterse yan gelsin yatsın, para cebine geliyor. İsveç'te aç kalmak, açık kalmak yok. Ama intiharların ve seksüel cinayetlerin en çok olduğu ülke...

Her şey serbest, para bol, geçim sıkıntısı yok; bu adamların zııırlığı neden?

İslâm yok da ondan! Her şeyi sağlasan İslâm olmayınca bu insanlar yola gelmez. Sanıyorlar ki cinsî bakımdan bir insan tatmin olunca, ertesi gün bir şey yapmaz. Hayır! Arzusu iki misli artar, bu sefer bu işin delisi olur.

Onun için İslâm'ın getirdiği tabii kanunlara uygun olacak. Serbest bıraktığın zaman ar, namus, haysiyet, şeref kalmaz.

İsveçli bir kaptan, bizim arkadaşlardan bir tanesine anahtarı teslim ediyor;

“—Al, evimin anahtarı.” diyor. Bizim arkadaş, gözleri fal taşı gibi açılmış;

“—Ne olacak bu anahtar?” diyor.

“—Ben üç ay seyahate gidiyorum. Karım yalnız, buyur!” diyor. Bunu mu istiyorsunuz?

“—Yok! Kendi ailem için istemem ama, başkası ne olursa olsun...”

Bu da insanlık değil! Sen kendi ailen için istemediğin şeyi başkasına nasıl istersin? Bizim dinimiz, vicdansız bir din değil. Bizim dinimizde herkesi kendisi gibi görüp, herkesin iyiliğini kendisinin iyiliğini ister gibi istemek vardır.

Gazetelerde üstsüzler altsizlar, yüzsüzler arsızlar bir sürü şey görüyorsunuz zaten. Allah bizi İslâm'dan ayırıp da lanete müstehak bir kavim hâline getirmesin. Başımıza ateş yağar, taş yağar.

“—Hocam sen de Yirminci Yüzyıl'da taş yağarmıymış?

Çernobil atom santrali patlama yaptı. Ne oldu, söyle bakalım? Çernobil neresi, Türkiye neresi? Ama burada süt içmekten vazgeçtiniz. Ne yapacağınızı şaşkırdınız. Karadeniz'e kimse gitmez oldu. Akdenizlerde dolaşmaya başladınız. Daha zenginler atladılar uçağa, başka yerlere gitmeye başladılar.

Neden?

“—Ya radyasyon varsa... Ya tehlikeliyse... Ya kanser olursa...”

Allah dilerse Çernobili patlatır, dilerse Bulgaristan'daki santrali patlatır, dilerse başka türlü bir zarar yapar.

Kardeşlerim!

Hepimiz Allah'a kul olmak zorundayız. Allah'a âsi olmakla, Allah'ın emirlerine karşı gelmekle bir şey elde edilmez; ne dünya mutluluğu, ne âhîret mutluluğu. . .

Aile faciaları her gün gazetelerde; okuyun okuyabildiğiniz kadar. Artık insan söylemekten bıkacak hâle geldi. Karı kocasını kesmiş, koca karısını kesmiş, kız babasını kesmiş, babası kızını doğramış; hep kasaplık işleri... Her yerde böyle. Ayrı yaşadıkları karısını sokak ortasında

delik deşik etmiş. Bıçak resmi burada, kadın resmi orada, üstü örtülmüş vs. Aile faciaları oluyor.

Tamam, o katili yakaladığımız zaman da muhakeme edeceğiz ve gerekirse boynuna ipi dolayacağız, astıracağız kepezeyi, yok olup gidecek, cezasını çekecek.

İyi, güzel ama kardeşim, “Bu hadiseler neden oluyor?” diye bir de temeline in bakalım.

“—Neden oluyor bu hadiseler?”

Bu hadiseler senin muzır yayınlarınla ve her şeyinle, para kazanmak için veyahut bu memleketin, bu milletin ahlâkını dejenere etmek isteyenlerin oyununa geldiği için körüklediğin seks furyasından, eğlence için kayık, plaj sefa-larından, içkilerden, kumarlardan doğuyor. Bu bozukluk ondan doğuyor. Biz de onları bildiğimizden ve işi mukayeseli olarak inceleyebildiğimizden, bunun böyle yapılmamasını söyleyip duruyoruz.

“—Ne yapalım? Uslanmıyorlar, susalım mı?” Hayır! Ne ben susacağım, ne siz susacaksınız.

Neden?

Peygamber SAS bir hadîs-i şerifinde buyuruyor ki:

“—Benî İsrail’in alimleri, Benî İsrail günah işlediği zaman yanlarından geçerken onlara:

‘—Bu günahı yapmayın. Allah bundan razı gelmez!’ dediler. Ertesi gün geçtikleri zaman baktılar, yine o günahı yapıyorlar.

Bu sefer, ‘Dün söyledik!’ diye o gün söylemekten vazgeçtiler. ‘Dün söylemiştik ya bugün söylemeyelim!’ diye o günahı söylemekten, yapmayın demekten vazgeçtiler.

Vazgeçince birbirleri ile konuşmaya, oturmaya, kalkmaya başladılar. Allah kalplerini birbirlerine benzetti, vurdu:⁷

ضَرَبَ اللهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ

(*Daraba’llàhu kulûbe ba’dihim bi-ba’dın*)
“Kalplerini birbirlerine vurdu.” diye bildiriyor.

Demek ki, hatayı kırk defa görsek söyleyeceğiz. Madem onlar hatayı yapmaktan uslanmıyorlar, biz de hakkı söylemekten çekinmeyeceğiz. Çünkü sevap var. Biz de bu vazifeyi yapmaya devam edeceğiz. Ta ki şu memleketimize, dünyanın öteki ülkelerindeki sosyal hastalıklar bulaşmasın. Ta ki memleketimiz, insanımız Allah’ın sevdiği bir topluluk olsun, dünyada da ahirette de mutlu, mes’ud, bahtiyar olsun; onu istiyoruz. Yoksa başka bir şey istediğimiz yok.

Onların bildiği her şeyi biliyoruz. Ne tahsilimiz, ne görgümüz onlardan eksik. Onların görmediği ülkeleri gördük. Onların görmediği hadiseleri görüyoruz. Onların bilmediği aile facialarını duyuyoruz, biliyoruz.

İslâm’dan ayrılmayalım! İslâm’dan ayrılmanın cezası, ahirette cehennem, dünyada da felâkettir.

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.311, no:2974; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.412, no:3774; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.10, no:3996; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.391, no:3713; Ebû Ubeyde RA, Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Bu milletin felâketi İslâm'dan ayrılması ile olur. İslâm bizi ayakta tutan şeydir. İnsanlığı ayakta tutan, dünyayı ayakta tutan İslâm'dır.

Peygamber Efendimiz'in hadislerinden biliyoruz ki, müslümanlar oldukça kıyamet kopmayacak. Müslümanlar dünyanın ayakta durmasının sebebidir. Müslümanlar gitti mi, dünya direksiz kalmış bir ev gibi yıkılır gider. Onun için iyi müslüman olmaya çalışın! İslâm'dan kopmayın, ayrılmayın!

g. İmamdan Evvel Hareket Etmeyin!

Diğer hadîs-i şerif.

Müslim, Ebû Hureyre RA'dan rivayet etmiş. Efendimiz'in namaz hakkındaki bazı emirleri.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

لَا تُبَادِرُوا الْإِمَامَ إِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا قَالَ وَلَا
الضَّالِّينَ فَقُولُوا آمِينَ وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا قَالَ
سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ
الْحَمْدُ وَلَا تَرْفَعُوا قَبْلَهُ

(م. عن أبي هريرة)

RE. 465/12 (*Lâ tûbâdiru'l-imâme, izâ kebbere fekebbirû, ve izâ kâle: Vele'd-dâllîn, fekûlû: Âmîn. Ve izâ rakea ferkeù, ve izâ*

⁸ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.389, no:626; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.604, no:20469; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.11, no:16076.

kàle: Semia'llàhu li-men hamideh, fekùlû: Allàhümme rabbenâ ve leke'l- hamd. Ve lâ terfeû kablehû.)

İmama uydunuz. Siz tâbisiniz, o sizin başkanınız, önderiniz... (*Lâ tûbâdiru'l-imâme*) “İmamdan evvel davranmayın! (*İzâ kebbere fekebbirû*) *Allahu ekber* dediği zaman *Allahu ekber* deyin. Ondan evvel *Allahu ekber* demeyin. (*Ve izâ kàle: Vele'd-dâllîn*) *Vele'd- dâllîne* diye Fâtiha'yı bitirince, (*fekùlû: Âmîn.*) siz de *Âmîn* deyin!” (*Ve izâ rakea ferkeû*) “Rükû ettiği zaman siz de rükû edin! (*Ve izâ kàle: Semia'llàhu li-men hamideh*) Rükûdan kalkıp *Semia'llàhu li-men hamideh* dediği zaman, (*Fekùlû: Allàhümme rabbenâ ve leke'l-hamd*) siz de *Allahümme rabbenâ ve leke'l-hamd* deyin. Ve

secdeye vardıktan sonra başınızı ondan evvel kaldırmayın!”

İmama uyan kimsenin esas dikkat edeceği iş, imamdan evvel yapmamaktır.

h. Zinaya Götüren Davranışlar

Ebû Mûsa el-Eş'arî RA'dan...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.266, no:4157; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.191, no:13194; Ebû Mûsa el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.331, no:13083; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.12, no:16079.

لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ بِالْمَرْأَةِ إِلَّا وَهُمَا زَانِيَتَانِ
وَلَا يُبَاشِرُ الرَّجُلُ بِالرَّجُلِ إِلَّا وَهُمَا زَانِيَانِ

(طب عن أبي موسى)

RE. 465/13 (*Lâ tûbâşirü'l-mer'etü bi'l-mer'eti, illâ ve hümâ zâniyetâni; ve lâ yûbâşiru'r-racülü bi'r-racüli, illâ ve hümâ zâniyâni.*)

“Bir kadın bir kadınla çıplak bir araya gelmez; ancak ikisi de zani olur.” Yani bir araya gelirse zani olur. “Bir erkek bir erkekle örtüsüz, gömleksiz bir araya gelmez; ancak ikisi zani olur.”

Tûbâşirü... Beşere; cilt demek, cildin yüz kısmı demek. İki kadın cilt ciltte, deri deriye, bir örtü, bir mâni olmadan bir araya sarmaş dolaş olurlarsa...

“—Canım erkek değil, işte iki kadın...”

Hayır! Peygamber Efendimiz, “İki kadın da olsa zinakârolurlar.” diyor.

“—İki erkek?”

İki erkek de zinakâr olur. Yani bunlar o kötülüğe başlangıç teşkil ediyor. Velez en son noktasına varmasa bile.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

“—Gözler de zina eder. Bakar, zina olur. Eller de zina eder.

Tutar, zina olur.”

Onun için, zina olmamasına dikkat etmek lâzım! Bazen kalabalık yerlerde yatmak falan gerekir. Bir örtü altında yatmak olmaz. Örtülerinin ayrı olması lazım gelir. Ayrı ayrı örtüler altında olması gerekiyor.

Hani seyahatlerde, kamplarda, hac ve umre yolculuklarında bu gibi durumlar olur. Bazen eve çok misafir gelir; olur. Örtülerini ayrı yapmak gerekiyor.

i. Alış-Verişi Ölçerek Yapın!

Neseî'nin Câbir RA'dan rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

لَا تُبَاعُ الصُّبْرَةُ مِنَ الطَّعَامِ بِالصُّبْرَةِ مِنَ الطَّعَامِ
وَلَا الصُّبْرَةُ مِنَ الطَّعَامِ بِالْكَيْلِ الْمُسَمَّى مِنَ الطَّعَامِ

(ن. عن جابر)

RE. 465/14 (*Lâ tubâu's-subretü mine't-taâmi bi's-subreti mine't- taâmi, ve le's-subretü mine't-taâmi bi'l-keyli'l-müsemâmâ mine't- taâmi.*)

(*Lâ tubâu's-subretü mine't-taâmi bi's-subreti mine't-taâmi*) “Bir yığın yiyecek, bir yığın yiyecek mukabilinde satın alınmaz, satılmaz.

¹⁰Neseî, *Sünen*, c.XIV, s.98, no:4472; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.23, no:6139; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XVI, s.13, no:16084.

(*Ve le's-subretü mine't-taàmi bi'l-keyli'l-müsemma mine't- taàmi*) Bir yığın yiyecek belli bir miktarda, ölçülmüş bir şey karşılığında satılmaz.”

Yani takribi, kararlardan, uydurma iş yok. Her şey tartıya, ölçüye uygun olacak ki aralarında ribâ cereyan edebilen mallarda fazlalık olursa faiz, ribâ işlemi olur. Öyle olmasın diye ölçülüp biçilmesini Peygamber SAS Efendimiz tavsiye ediyor.

Ana tavsiyeleri: “Ticarette, alışverişte kimsenin hakkı kimseye geçmesin, belli olsun, aldatmaca olmasın!” tarzındadır. Bu da o konuda söylenmiş bir söz olmuş oluyor.

Allah bizleri ticaretimizde, ailevî hayatımızda, oturmamızda kalkmamızda, her işimizde rızâ-i Bârî'ye uygun, adalete muvafık, hakkaniyete uygun, haksızlığa meydan vermeyen tarzda hareket eden kimselerden eylesin... Kazancımızı helâl kazanç eylesin... Helâl kazançlarımızla hayırlar, hasenatlar kazanmayı nasip eylesin...

Hasılı azaba uğramadan, cehenneme düşmeden, ceza çekmeden ilk gelenlerle beraber cennetine cümlemizi dahil eylesin...

Şu camide bizleri hadis dinleyeceğiz diye topladığı gibi, Peygamber Efendimiz'in yapıp ahirete göçtükten sonra da arkamızdan çok sevaplar.

Livâü'l-Hamd'i altında da haşır u cem eylesin...
Havz-ı Kevser'in başında da böylece toplayıp
terlediğimiz, susadığımız zaman Havz-ı
Kevser'den kana kana, şırıl şırıl içmeyi nasip
eylesin.

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

27. 07. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

